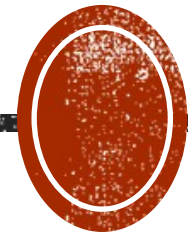

UVOD U RAZVOJNU PSIHOLOGIJU:

PSIHOANALITIČKE TEORIJE – FREUD I ERIKSON

Doc. dr. sc. Dario Vučenović

dvucenovic@hrstud.hr

SADRŽAJ:

LITERATURA:

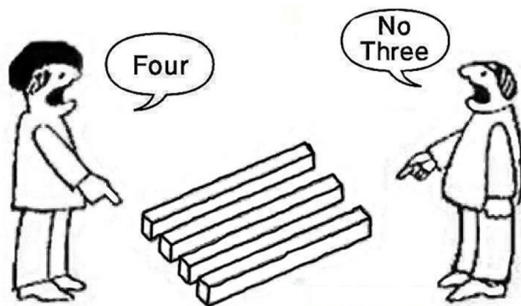
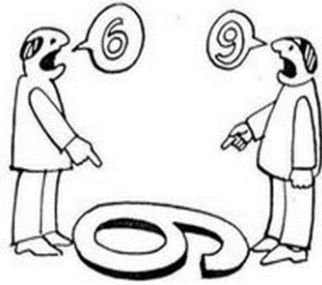
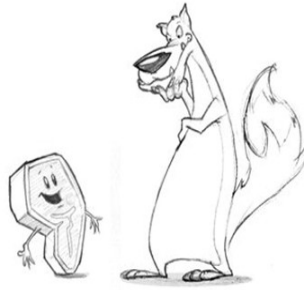
- Uvod
- Glavni pristupi u psihologiji
- Psihodinamski pristup
- Teorija psiho-seksualnog razvoja
- Freud – struktura ličnosti
- Freud – faze razvoja
- Freud – obrambeni mehanizmi
- Teorija psiho-socijalnog razvoja
- Faza psiho-socijalnog razvoja
- Freud i Erikson – sličnosti i razlike
- Zaključak
- BERK, L. A. (2008). Psihologija cjeloživotnog razvoja (poglavlja o Eriksonu)
- Nietzel, M.T., Bernstein D.A., Milich, A. (2001). Uvod u kliničku psihologiju (Freud)

Our view

Wolf's view

UVOD:

- Zašto uopće učimo o tolikom broju teorijskih pristupa čovjekovu razvoju?
- Kako bismo što točnije procijenili događaj, pojavu ili osobu, važno je stvari promotriti iz nekoliko različitih perspektiva.
- A kako bi svoje zaključke oslobodili od pristranosti, važno je upoznati se s različitim gledištima i na taj način osigurati maksimalnu moguću objektivnost.

UVOD:

- Različiti pristupi pomažu kod donošenja odluka vezano za primijenjenu razvojnu psihologiju.
- Poznavanje teorijskih pravaca koje nužno ne slijedimo u praksi olakšava suradnju s kolegama stručnjacima.
- U radu s klijentima, odabiremo metode s obzirom na konkretne probleme s kojima ljudi dolaze, pri čemu pomaže ako imamo široko znanje iz područja psihologije.

UVOD:

RIGIDNI
SKEPTICIZAM

FANATIČNO
ODUŠEVLJENJE

EKSTREMNI POGLEDI

ZAMKE:

- Pretjerano oduševljenje određenim teorijskim pravcem može nas “zaslijepiti”, zbog čega postajemo rigidni, ograničeni te zatvoreni za nove spoznaje (jednom riječju subjektivni).
- Prestajemo biti kritički nastrojeni prema tom pristupu, odnosno mišljenje o njemu ne mijenjamo sukladno činjenicama.
- Određeni teorijski pristupi potiču povezivanje ISKLJUČIVO svojih članova, zbog čega je otežana suradnja s drugim strukama.
- Niti jedan model nije u potpunosti provjeren i potvrđen!

GLAVNI PRISTUPI U PSIHOLOGIJI:

psihodinamski

fenomenološki

biheviorizam

socijalni

psychodynamic

PSIHODINAMSKI
PRISTUPI:

Sigmund
Freud

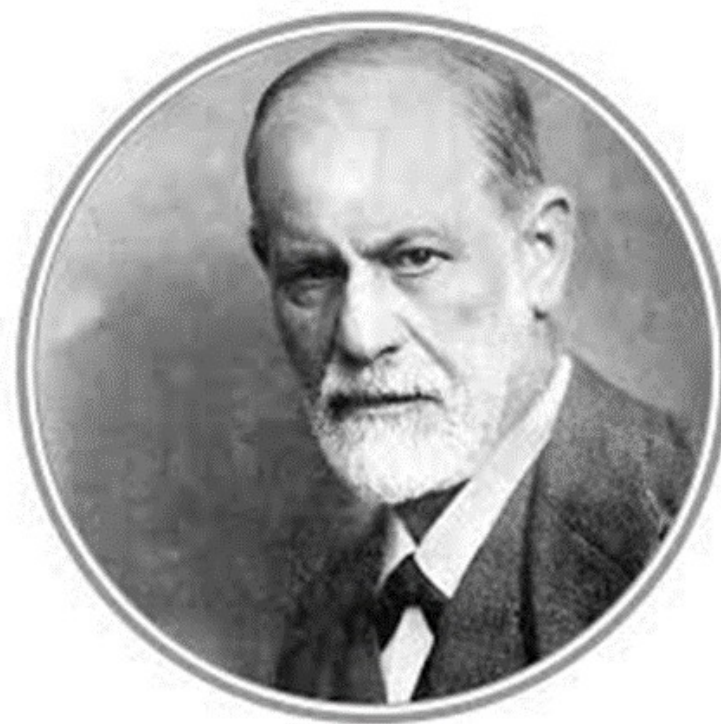

Erik
Erikson

TEORIJA PSIHO-SEKSUALNOG RAZVOJA: FREUD

- Začetnik je Sigmund Freud (Psihoanaliza).
- Glavna pretpostavka: ljudsko ponašanje određeno je nesvjesnim nagonima, željama, motivima i konfliktima.
- Ti nesvjesni motivi UPRAVLJAJU normalnim i patološkim obrascima ponašanja.

FREUD:

- Osnova ličnosti i ponašanja oblikuje se u djetinjstvu kroz (ne)zadovoljavanje potreba.
- Zbog toga često nastaju frustracije koje se očituju u kasnijoj dobi.

Zagovara psihički determinizam
(ponašanje je određeno).

Ne priznaje pojam pogreške, već
smatra kako je svako ponašanje ili
lapsus posljedica nesvjesnih
motiva (npr. Freudova omaška u
govoru).

FREUD:

FREUD: INSTINKT vs. RAZUM

Freud smatra kako je cijeli život zapravo borba između zadovoljavanja seksualnih i agresivnih poriva te poštivanja pravila i normi svijeta u kojem živimo.

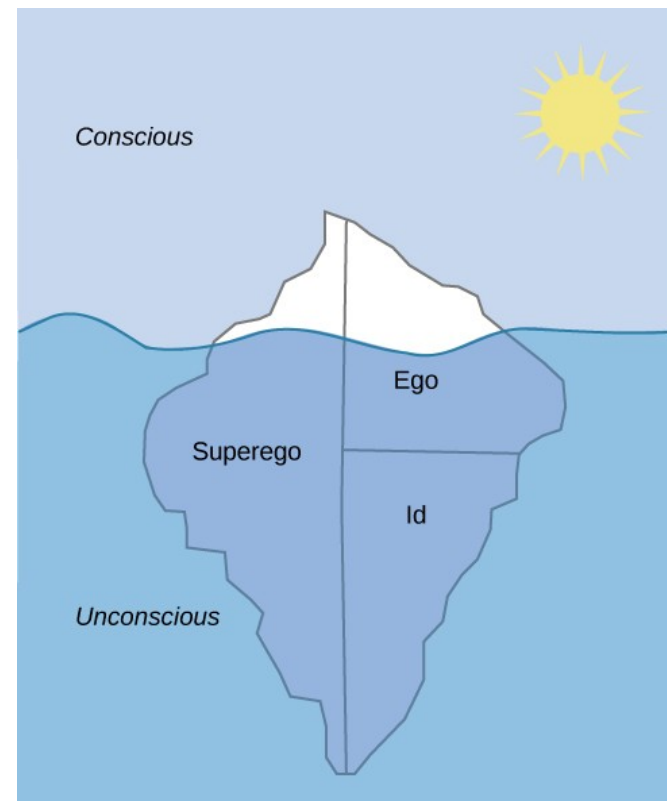

Um je kreativan pa pokušava pronaći načine da svoje potrebe zadovolji bez da pretrpi određene posljedice.

FREUD: STRUKTURA LIČNOSTI

- Nesvjesni impulsi (ID)
- Realitet (EGO)
- Moral (SUPEREGO)

Id:

Instincts

Ego:

Reality

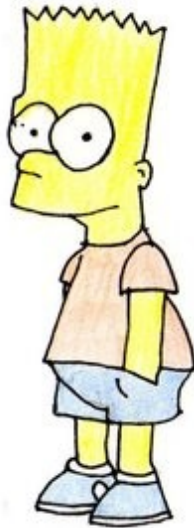
Superego:

Morality

ili

ID

The id is the part of the personality we are born with. It is the demanding part. The infant is all 'I want' and demands to be satisfied. The id is in the unconscious in that the demands are not conscious - a baby knows what it wants, but unconsciously. The id works on the pleasure principle.

EGO

The ego is the rational part of the personality. It works on reality principles, and tries to obtain for the id what the id wants. The ego is the part of the personality that works out how to satisfy the person. The ego develops from the age of about 18 months.

SUPER-EGO

The superego develops during the phallic stage, at around 4 years of age. The superego works on the morality principle. The superego is made up of the conscience, given to individuals by their parents and by society indicating what is right and wrong, and the ego ideal. The ego ideal is the idea people have of what they should be like, again given by parents and society. The superego is the 'you can't have' part of the personality.

FREUD: ID

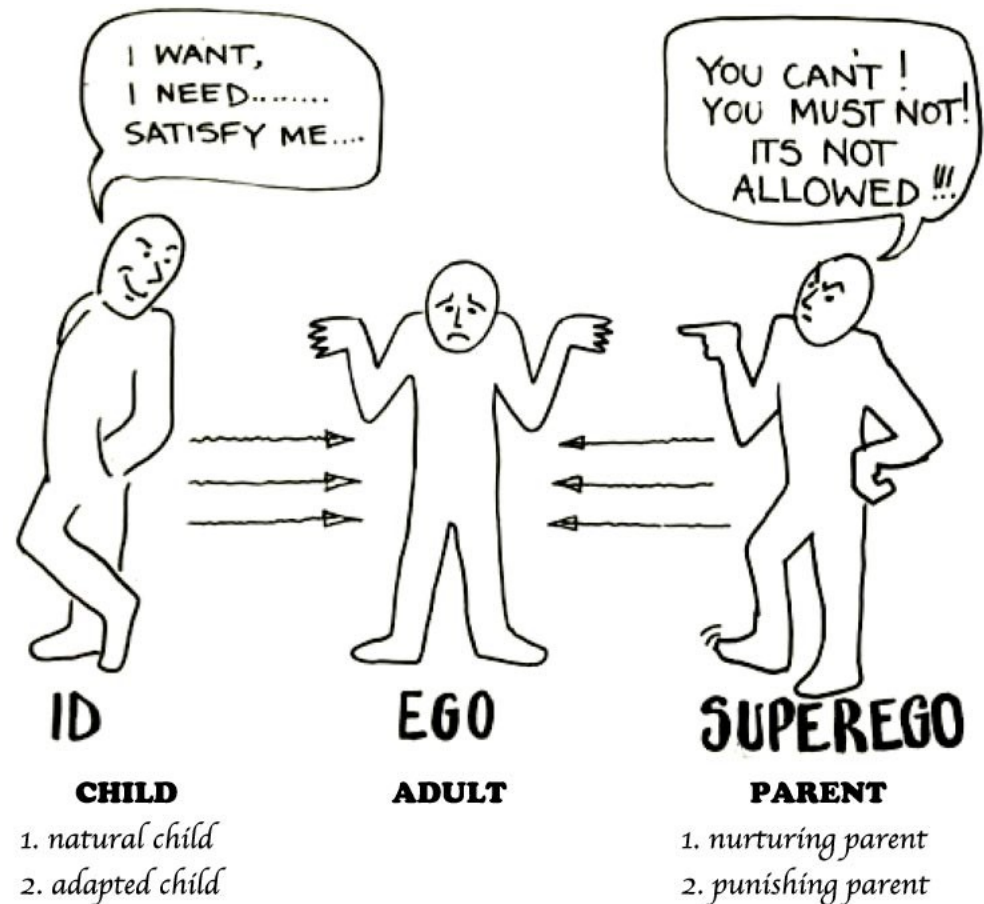

- Nesvjesni dio ličnosti
- Sadrži psihičku energiju (LIBIDO)
- Funkcionira po načelu užitka, ugone
- Sebični dio, primitivni

FREUD: EGO

- Nastaje iz ID-a, otprilike od 1.- 2. godine života kada se počinjemo susretati s ograničenjima izvana (disciplina).
- Ego se prilagođava zahtjevima iz okoline, on je svjesni i racionalni dio ličnosti.
- Freud ga smatra izvorom anksioznosti.

FREUD: SUPEREGO

- Sadrži načela odgoja, morala, socijalizacijskih utjecaja, kulturu i etiku, vrijednosti i norme društva.
- Često se opisuje kao savjest ili EGO IDEAL, tj. ono što bi osoba željela biti.
- Svrha superega je poticati na moralno i prihvatljivo ponašanje, razlikuje nas od životinja (kajanje, svijest).

PSYCHOSEXUAL STAGES OF DEVELOPMENT

Sigmund Freud proposed that psychological development in childhood takes place in a series of fixed stages. These are called psychosexual stages because each stage represents the fixation of libido (roughly translated as sexual drives or instincts) on a different area of the body. As a person grows physically certain areas of their body become important as sources of potential frustration (erogenous zones), pleasure or both.

ORAL STAGE

The first stage of development where libido is centered in a baby's mouth. It gets much satisfaction from putting all sorts of things in its mouth to satisfy libido, and thus it demands. At this stage in life are oral, or mouth orientated, such as sucking, biting, and breast-feeding.

ANAL STAGE

The libido now becomes focused on the anus and the child derives great pleasure from defecating. The child is now fully aware that they are a person in their own right and that their wishes can bring them into conflict with the demands of the outside world.

PHALLIC STAGE

Sensitivity now becomes concentrated in the genitals. The child becomes aware of anatomical sex differences. This is also the stage in which the process of identification which involves the child adopting the characteristics of the same sex parent is seen.

LATENCY STAGE

No further psychosexual development takes place during this stage. Freud thought that most sexual impulses are repressed during the latent stage and sexual energy can be sublimated towards school work, hobbies and friendships.

GENITAL STAGE

The last stage of Freud's psychosexual theory of personality development and begins in puberty. It is a time of adolescent sexual experimentation, the successful resolution of which is settling down in a loving one-to-one relationship with another in our 20's or so. Sexual instinct is directed to heterosexual pleasure, rather than self pleasure during the phallic stage.

FREUD: FAZE RAZVOJA

- Freudova psihoanaliza je ujedno i razvojna teorija.
- Pretpostavlja postojanje nekoliko razvojnih faza.
- Svi prolazimo kroz te faze istim redoslijedom.

FREUD: FAZE RAZVOJA

what's the
opposite of
fixated?

indifferent, uninterested,
detached, open-minded,
unconcerned, dispassionate,
uncommitted, uninvolved

 Thesaurus.plus

- Svaka faza ima razvojne izazove, a ukoliko se ne riješe optimalno, to rezultira trajnim fiksacijama na ponašanja koja su vezana za tu fazu razvoja. Osoba će razviti takvu ličnosti i/ili određeni poremećaj.
- Iskusni psiholog može, na temelju simptoma osobe, zaključiti o kojim se fiksacijama radi!
- Fiksacije mogu biti ili:
 - a) Frustracija zbog nezadovoljenja potrebe (premalo)
 - b) Pretjerano usmjeravanje na potrebu (previše)

FREUD: FAZE RAZVOJA

	Faza:	Područje fiksacije:	Izazovi:
razvoj ega	Oralna (0-18 mj)	Usta	Potreba za posjedovanjem
	Analna (18-36 mj)	Mehanizmi pražnjenja	Potreba za kontrolom
	Falusna (3-6 god)	Genitalije	Edipov i Elektrin komplekst
razvoj superega	Latentna (do puberteta)	Libido miruje	Shvaćanje realiteta
	Genitalna (od puberteta)	Genitalije	Povezivanje s drugima

FREUD: ORALNA FAZA

- Dojenče zadovoljstvo pronalazi u procesu sisanja, tako da se erogena zona u ovoj fazi nalazi u području usta.
- Dojenče je ovisno o drugima, a kroz zadovoljenje potrebe za hranom stječe se povezanost s majkom i osjećaj povjerenja.
- Dva dijela: sisanje (rana oralna faza) i grizenje/žvakanje (oralno-sadistična faza).
- Cilj je odviknuti se od sisanja (ovisnosti) i postići samostalnost!

ORALNA FAZA:

- Pozitivan ishod oralne faze je tzv. receptivna osobnost (ličnost).
- Takve osobe su optimistične, prijateljski nastrojene, velikodušne, vole biti među ljudima, društvene, sklone suradnji.
- Mogu biti lakovjerne, naivne (predugo zadovoljena potreba)!
- Negativan ishod rane oralne faze: prekomjerno jedenje i pijenje, pušenje, grižnja noktiju, sisanja palca do puberteta, sklonost žvakaćim gumama, zadržavanje objekta iz djetinjstva (dekica, plišana igračka)...
- Naročito u stresnim situacijama!

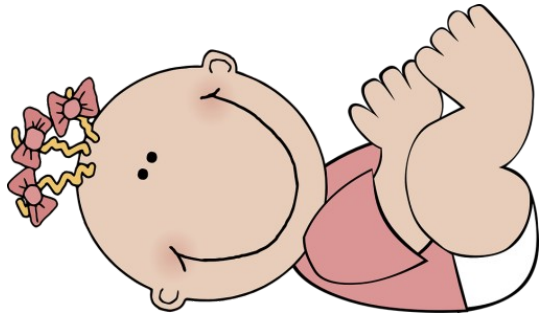
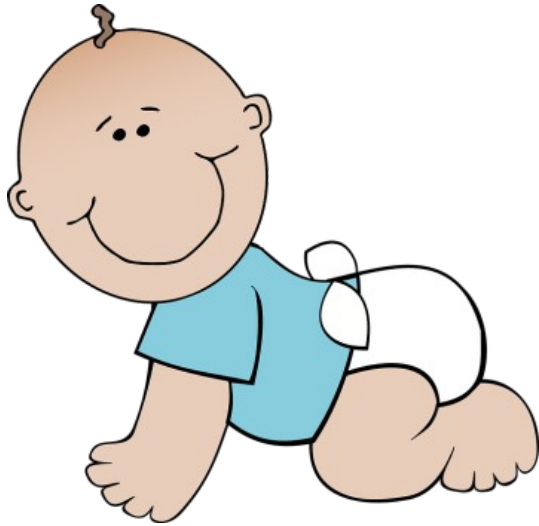

ORALNA FAZA:

- Negativan ishod oralno-sadistične faze: osobe su pesimistične, agresivne (pasivno i verbalno), hostile, pretjerano kritične, zavidne, pohlepne, sklone iskorištavanju drugih (*tretiraju osobe kao objekte*).
- Mogući poremećaji prehrane; ovisni tip личности (*sljedbenici*); nesigurna privrženost (nepovjerenje, ljepljivost, pasivnost, osjetljivost na odbijanje).

FREUD: ANALNA FAZA

- 1,5-3 godine – dijete postaje svjesno sebe, odvojeno od majke.
- Faza u kojoj dijete stječe kontrolu nad svojim sustavom pražnjenja (crijeva i mjehur).
- Glavni odgojni izazov je kako dijete odviknuti od pelena i naučiti da samo odlazi na toalet.
- Osjećaj kontrole – dijete je samostalno i samopouzđano.
- Ta kontrola u odrasloj dobi bit će vidljiva kroz osobinu koja se naziva samodisciplina.

ANALNA FAZA:

- Uspješno uspostavljena kontrola u ovoj fazi ovisi (prema Freudu, a potvrđuju klinički psiholozi) o tome kako roditelji provode tzv. toalet trening (*učenje na tutu*).
- Roditelji koji koriste pohvale i nagrade, potiču djetetovu samostalnost na strpljiv način i u pravo vrijeme, doprinose pozitivnom ishodu faze.
- Ličnost: dijete odraste u kreativnu, produktivnu osobu, kompetentnu, aktivnu (poduzetnu), *lideri*...

ANALNA FAZA:

- Nisu svi roditelji strpljivi i podržavajući u ovoj fazi. Neki koriste kazne, ismijavanje, posramljivanje.
- **Negativni ishodi:**
 - *analno-eksplozivna ličnost: predugo ostajanje u fazi*
 - Osoba je neuredna, rastrošna, destruktivna, prkosi autoritetima, previše dijeli s drugima, buntovna, neuredna, neorganizirana, nepouzdana, uglavnom bezbrižna.
 - *analno-retentivna ličnost: prerano odvikavanje, strogi trening*
 - Osoba je konzervativna, rigidna, opsesivna, precizna perfekcionista, sklona ritualima i redu, pretjerano poslušna i uredna, tvrdoglava, ne prihvaća tuđu pomoć.

FALUSNA FAZA:

- 3 – 6 godina; autoerogena faza
- Djeca otkrivaju kako postoje fizičke razlike između dječaka i djevojčica.
- Freud smatra kako dječaci u ovoj fazi počinju u svojim očevima vidjeti konkurenciju za dobivanje majčine pažnje – Edipov kompleks.
- U isto vrijeme se boje da će ih otac kazniti zbog te mržnje – strah od kastracije.
- Kod djevojčica, isti fenomen naziva se Elektrin kompleks (zavist zbog muškog spolnog organa).
- Elektrin kompleks je osnova onoga što danas nazivamo eng. *daddy issues* (kada žene biraju starije muškarce).

FALUSNA FAZA:

- S vremenom, djeca nesvjesno zaključče: *ako ih ne možemo pobijediti, pridružiti ćemo im se!*
- Drugim riječima, počinju se identificirati s roditeljem istog spola, jer na taj način dobivaju pažnju roditelja suprotnog spola.
- Identifikacija znači da se internalno usvajaju vrijednosti, stavovi, ponašanja i spolne uloge.

FAZA LATENCIJE:

- Od 6. godine do puberteta
- Lidibo miruje, osobnost se razvija i dijete počinje shvaćati principe realiteta.
- Id je potisnut pa se ta energija koristi za druženje i učenje, djeca uživaju u druženju s vršnjacima istog spola, socijalizaciji, stjecanju vještina, razvijaju svoje interese (slika o sebi).
- Fiksacija u ovoj fazi: nezrelost, nezainteresiranost, djetinjasto ponašanje, nesposobnost za ozbiljne romantične veze.

GENITALNA F

- Od puberteta pa do odrasle dobi; posljednja faza
- Libido ponovno postaje aktivan, ali se usmjerava na druge osobe (objekte).
- Uspješno rješenja faza – zdrava seksualnost, vjernost jednom partneru, povezivanje fizičke i emocionalne ljubavi.
- Ravnoteža ida, ego i superega.
- Id kaže: želim zadovoljstvo, ego bira s kim, superego kaže kako i kada je to moguće!
- Fiksacije: seksualni fetiši i sklonosti.

LEMON IN DENIAL

ANDERSON, ALL RIGHTS RESERVED WWW.ANDERSTOONS.COM

ANDERSON

My therapist says it's a defense mechanism."

FREUD: OBRAMBENI MEHANIZMI

- Unutarnji konflikti kod čovjeka uzrokuju anksioznost.
- 3 vrste tjeskobe:
 - Neurotska (ID) – nerealni strahovi
 - Realitetna (EGO) – realne opasnosti
 - Moralna (SUPEREGO) – moralne dileme
- Ego pokušava uskladiti ID i SUPEREGO.
- Ego se te tjeskobe nastoji riješiti nesvjesnim procesima koje nazivamo **OBRAMBENI MEHANIZMI**.

OBRAMBENI MEHANIZMI:

- Oni mogu biti korisni određeno vrijeme, ali dugoročno iscrpljuju čovjeka.
- Neki mogu biti korisni, pozitivni i adaptivni (npr. humor) dok je većina ostalih štetna, destruktivna i negativna (npr. agresija, negiranje...).

OBRAMB ENI MEHANIZ MI:

- Negiranje ili represija: potiskivanje neugodnih misli, osjećaja ili uspomena;
- Obrnuta reakcija: pojedinac misli i radi suprotno od onog što želi;
- Projekcija: pripisivanje vlastiti neugodnih doživljaja i namjera drugim osobama;
- Pomaknuta agresija: iskazivanje agresivnih poriva na dostupnim, lakšim metama;
- Racionalizacija: slatki limun ili kiselo grožđe; traženje opravdanja za ishode/ponašanje.
- ...

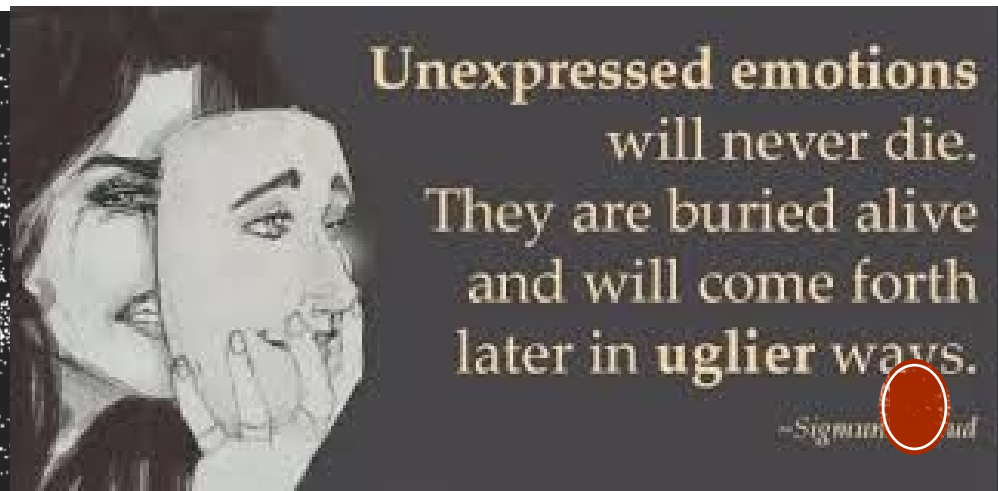
KRITIKE:

- Freudovu teoriju je jako teško znanstveno provjeriti, a svaka znanost tome teži.
- Nemoguće provesti pravi, kontrolirani eksperiment, dostupne su nam samo studije slučaja, i to na odraslima.
- Također, neka istraživanja direktno opovrgavaju teoriju.
- Teoriju nije moguće koristiti za predviđanje budućih ponašanja, više opisuje kako iskustva iz djetinjstva utječu na trenutno stanje i osobnost.
- Razvoj ne završava s pubertetom, pravi životni izazovi tek slijede u odrasloj dobi.
- ...

- Iako ima zagriženih protivnika Freudove teorije, njegov rad je od neprocjenjive važnosti za razvojnu psihologiju (i psihijatriju).
- Njegov najveći doprinos je ideja da nesvjesni motivi upravljaju ljudskim ponašanjem.
- Drugi najveći doprinos je shvaćanje važnosti ranog dječjeg razvoja i povezanost sa ponašanjem u odrasloj dobi.
- Iz ranih odnosa i iskustava razvijaju se osobnost i slika o sebi.
- Dan danas je aktualno proučavanje obrambenih mehanizama u kontekstu psihopatologije!

IPAK....

TEORIJA PSIHO-SOCIJALNOG RAZVOJA: ERIKSON

Erikson razvija svoju teoriju kao odgovor na neke (očigledne) nedostatke Freudove psihoanalize.

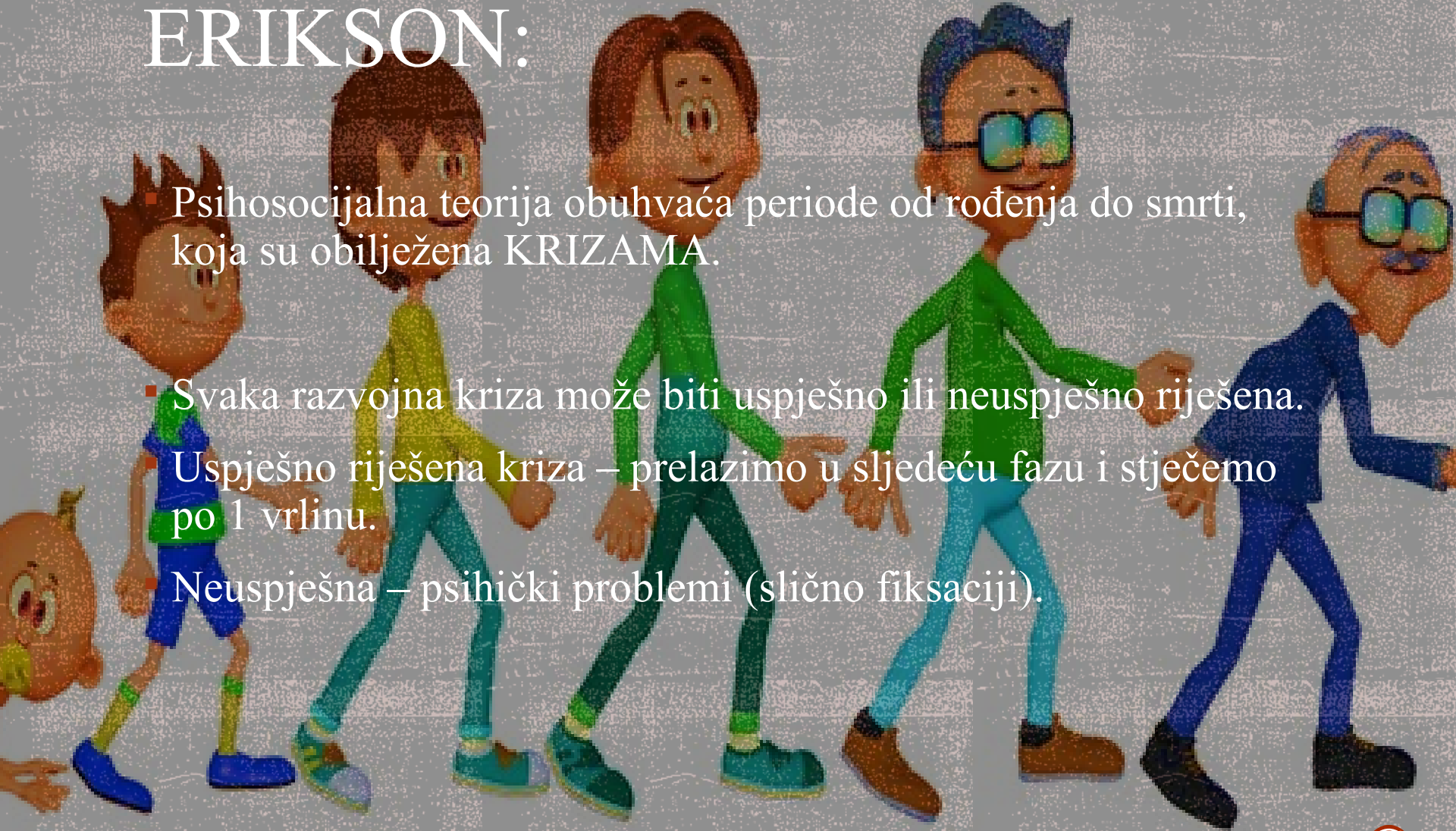

Glavna kritika odnosila se na preveliku važnost nesvjesnih procesa, negiranje djelovanja socijalnih i kulturalnih faktora te zanemarivanje cjeloživotnog razvoja.

ERIKSON:

- Psihosocijalna teorija obuhvaća periode od rođenja do smrti, koja su obilježena KRIZAMA.
- Svaka razvojna kriza može biti uspješno ili neuspješno riješena.
- Uspješno riješena kriza – prelazimo u sljedeću fazu i stječemo po 1 vrlinu.
- Neuspješna – psihički problemi (slično fiksaciji).

FAZE PSIHOSOCIJALNOG RAZVOJA:

Razdoblje	Dob	Uspješno riješena kriza	Neuspješno riješena kriza
povjerenje-nepovjerenje	0- 1.	nada	strah
autonomija-sram	1.-3.	snaga volje	sumnja
inicijativa-krivnja	4.-5.	cilj	bezvrijednost
sposobnost- inferiornost	6.-11.	kompetencija	nesposobnost
identitet-zbunjenost	12.-20.	vjernost	nesigurnost
intimnost-izolacija	20.-24.	ljubav	promiskuitet
produktivnost-stagnacija	25.-65.	briga	sebičnost
integritet-besmisao	65.-?	mudrost	očaj

ERIKSON: 1. FAZA

- Faza razvoja temeljnog povjerenja nasuprot nepovjerenju (0.-1. god).
- Zdrav razvoj ovisi o kvaliteti odnosa s majkom, o njezinoj brižnosti i toplini, strpljenju i osjetljivosti na djetetove potrebe.
- To ne znači da majka mora biti savršena, dovoljno je da u odnosu prevladavaju ljubav, nesebičnost i suosjećanje.

ERIKSON: 1. FAZA

- Pozitivno riješena kriza: dijete je steklo povjerenje u majku, koje će preslikati na svijet!
- Vrlina - nada
- Vjeruje kako su ljudi dobri, kako je svijet divno mjesto, spremno je istraživati ga bez straha.
- Negativan ishod: dijete se boji svijeta i ljudi, misli da su loši, ne očekuje dobrotu od drugih, povlači se u sebe.

ERIKSON: 2. FAZA

- Faza razvoja samostalnosti nasuprot sramu i sumnji (1.-3.)
- Erikson se slaže kako je ovo period stjecanja kontrole i nezavisnosti.
- Razdoblje formiranja pojma o sebi („Neću”/„Ne”/„Mogu sam”).
- Česti *tantrumi* – izljevi bijesa i plača.
- Djeca teže samostalno donositi odluke, a zadaća roditelja je pronaći balans između pružanja slobode i zdravih granica.
- Djetetu omogućiti radnje za koje je spremno/zrelo!

ERIKSON: 2. FAZA

- Povoljan ishod: ravnoteža autoriteta i topline, kontrole i poticanja samostalnosti.
- Dijete postaje sigurno u sebe, samopouzdanost.
- Vrlina – snaga volje
- Ako su roditelji previše strogi ili popustljivi, kritiziraju, optužuju ili nemaju nimalo kontrole...
- ...njihova djeca su nesigurna u sebe jer ne znaju kako se kontrolirati i usmjeriti (disciplina).
- Prve dvije faze korijeni su problema prilagodbe!
- Primjerice, teškoće stvaranja bliskih veza, sumnja u sebe, ovisnost o drugima, tjeskoba.

ERIKSON: 3. FAZA

- Faza ranog djetinjstva (između 3 i 6 godina).
- Kada steknu samostalnost, smanjuje se njihova tvrdoglavost.
- Faza razvoja inicijative naspram krivnji.
- Djeca su željna aktivnosti, druženja i učenja, razvoja svijesti.
- Kroz igru uče o sebi, drugima i svijetu, o suradnji, empatiji...
- Igraju se različitih uloga, zanimanja, scenarija...

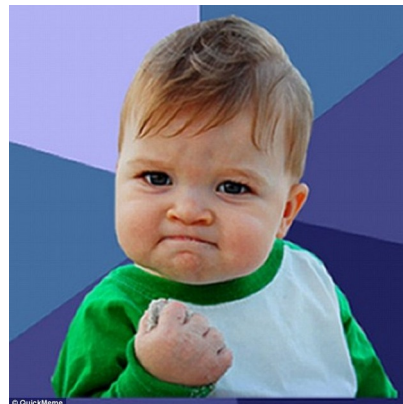

ERIKSON: 3. FAZA

- Ovu fazu Erikson gradi na Freudovoj teoriji.
- Tvrdi kako djeca, kako bi zadržala ljubav roditelja, grade svoju savjest (SUPEREGO).
- Svaki put kada naprave nešto što nije u skladu s vrijednostima roditelja (koje žele usvojiti), javlja se osjećaj krivnje.
- Vrlina – usmjerenost cilju
- Bitno je kako roditelji reagiraju na te pogreške!
- Zastrašivanje, kritiziranje, kazna – inicijativa se uništava!
- Ako se djeca potiču i ohrabruju da ustraju – uspjeh!

ERIKSON: 4. FAZA

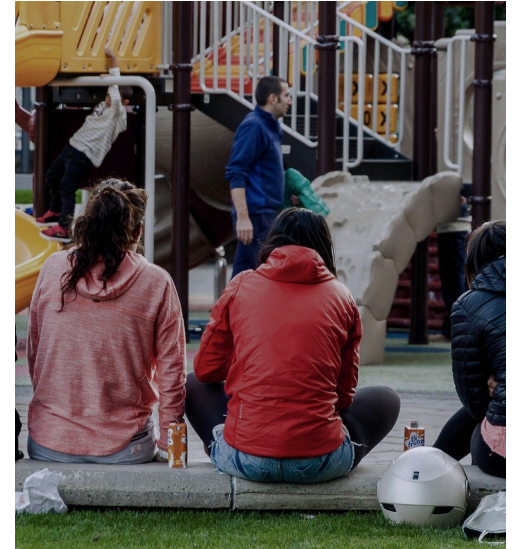

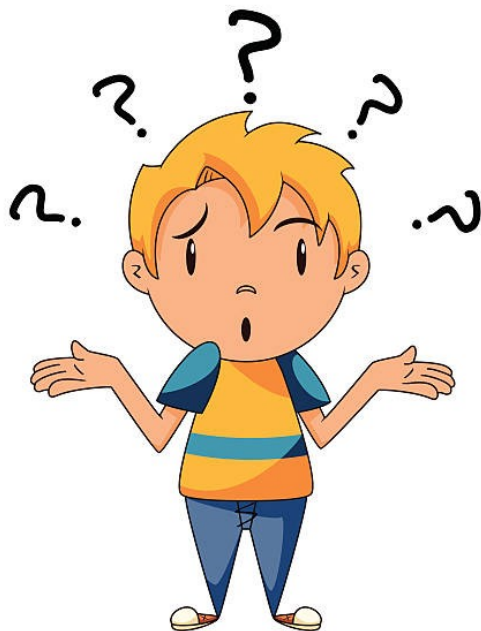
- Između 6. i 12. godine
- Faza stjecanja osjećaja kompetentnosti naspram inferiornosti.
- Vrlina - samopouzdanje
- Očekivanja od strane roditelja i želja da upravljaju svojom okolinom, glavni su konflikt u ovoj fazi.
- Dijete razvija osjećaj kompetentnosti tako što uspješno izvršava određene zadatke (u kući, školi, u sportu) – ponos.
- Ako nemaju priliku biti uspješna, djeca će imati nisko samopouzdanje i biti pesimistična.
- Npr. ako nas roditelji ne pripremaju na školu, na potiču, ako je školska okolina negativna i prezahtjevna...

ERIKSON: 5. FAZA

- Od 12. do 20. godine (prema nekima, 25!)
- Faza formiranja identiteta - tko smo, koje su naše vrijednosti, što želimo raditi u životu, koji su naši stavovi...faza istraživanja!
- Uspješno riješen konflikt – identitet je ostvaren, jasan, osoba se dosljedno ponaša u svim situacijama, jasne su joj vrijednosti.
- Povezivanje identiteta iz djetinjstva (zadržavanje zdravog temelja).
- Vrlina - vjernost

ERIKSON: 5. FAZA

- Negativan ishod: konfuzija identiteta.
- Osoba nema interesa, neusmjerena, nespremna za izazove odrasle dobi.
- Obično je povezano s ranijim negativnim ishodima.
- Bez povjerenja, teško je pronaći vrijednosti (*u što vjerovati?*)
- Bez autonomije te inicijative, bojimo se istraživati svijet (i sebe).
- Bez produktivnosti, teško je pronaći zanimanje.
- Bez osjećaja identiteta, teško je prijeći u sljedeću fazu (intimnost):

To have someone
understand your mind
is a different kind of
intimacy

BestBooksJournal.Com

ERIKSON: 6. FAZA

- Faza uspostavljanja intimnosti – bliska romantična povezanost s drugom osobom.
- Kako se trajno obvezati jednom partneru?
- Suprotno tome je otuđenost ili izolacija.
- Vrlina - ljubav
- Zrelost u ovoj fazi podrazumijeva ravnotežu potreba da budemo povezani s nekim i nezavisni, u isto vrijeme.
- Bez nezavisnosti, žrtvujemo identitet i samopoštovanje.
- Bez bliskosti, postajemo usamljeni i zaokupljeni sobom.

ERIKSON: 7. FAZA

- Faza srednje odrasle dobi.
- Konflikt se zove generativnost (stvaralaštvo) naspram neostvarenosti.
- Stvaralaštvo – usmjerenost na širu zajednicu, društvo.
- Što ja mogu napraviti da svijet bude bolji?!
- Osoba je završila sa samodokazivanjem i teži suradnji, dijeljenju, povezivanju, dobrobiti za društvo i druge.
- Stvoreno nas može nadživiti – djeca, ideje, izumi...
- Vjerovanje da je život dobar, a ljudi vrijedni, iako stvari nisu uvijek idealne.
- Vrlina – briga, nesebičnost

ERIKSON: 7. FAZA

- Negativan ishod – neostvarenost, stagnacija.
- Ranije smo ostvarili neke ciljeve, pa postajemo usmjereni na sebe i sebični.
- Vlastitu udobnost, sigurnost i dobrobit stavljamo na prvo mjesto, iznad društvene koristi.
- Nedostatak interesa za društvene probleme, lijenost na poslu, isključenost iz društvenog života, hobija...
- U isto vrijeme, osoba je sklonija depresivnosti, tjeskobi, nezadovoljstvu, manje spremna npr. Glasovati ne izborima!
- Roditeljstvo više pospješuje generativnost očeva, jer potiče njihovu emocionalnu stranu!

ERIKSON: 8. FAZA

- Posljednja faza
- Sukob ego-integriteta i ego-očaja
- Kada skupimo sva naša iskustva, odluke, izbore...možemo li to povezati u jednu smislenu cjelinu ili za nečim žalimo, očajavamo?!
- Integritet – osjećaj zadovoljstva, ispunjenosti, smisla i mira.
- Povezano s psihičkom dobrobiti.
- Očajanje – žalimo, ali nemamo dovoljno vremena ispraviti stvari.
- Osjećamo gorčinu, beznade.
- Prema drugima iskazujemo ljutnju, okrivljavamo ih – projekcija.

SLIČNOSTI:

- Obje teorije naglašavaju utjecaj NESVJESNOG na razvoj.
- Obje dijele razvoj po fazama, koje se uglavnom preklapaju i vremenski.
- Slažu se u 1. fazi – razvoju osjećaja povjerenja, te 2. fazi i razvoju nezavisnosti.

RAZLIKE:

- Freud naglašava primarne potrebe i biološke nagone, Erikson društvene i okolinske faktore – dakle razlikuju se u tumačenju što je to što pokreće razvoj.
- Imaju različite definicije razvojnih problema i različite definicije razvojnih ishoda (npr. Freud bi smatrao hranjenje na bočicu lošim unatoč majčinoj brižnosti, Erikson smatra kako je njezina toplina dovoljna za zdrav razvoj).
- Erikson je proširio teoriju na čitav životni vijek. Smatra kako su rana iskustva jednako važna kao i faze nakon toga.
- 3. i 4. faza se razlikuju značajno!

ZAKLJUČAK:

- Freud je pokrenuo revoluciju u shvaćanju ljudskog razvoja uvodeći proučavanje nesvjesnog u, dotada, prilično krutu znanstvenu psihologiju.
- Nažalost, spekulativna priroda njegove teorije čini ju teško provjerljivom klasičnom istraživanjima.
- Daleko je više popularna među psihijatrima i psihoterapeutima.
- Psiholozi su skloniji slijediti Eriksonovu teoriju jer je primjenjivija i opsežnija!
- Je li učenik nadmašio učitelja?

KRAJ!

SLJEDEĆI PUT:

Teorije o utjecaju
okoline i učenja

